A hand holding a globe with a face mask over it. The globe is dark with a grid of latitude and longitude lines. A white face mask is placed over the globe, covering the lower half. The hand is visible on the left and right sides, holding the globe. The background is dark with a faint watermark of the word 'ALUE' repeated diagonally.

Poliittinen luottamus ja sekamuotoinen mediaympäristö pandemia-aikana

HS Säätiön seminaari, 6.3.2023

Aki Koivula, dosentti, erikoistutkija, Turun yliopisto

Esittely

Kriisit ja media –hankekokonaisuus, 2020–2023

- “Kriisiviestinnän vaikutus poliittiseen luottamukseen”; merkittävin yksittäinen projekti, jota rahoitti HS Säätiö 2021-2023
- Myös muita tutkimuksia pandemia-ajasta, luottamuksesta ja mediasta:
<https://sites.utu.fi/kriime/>
- *Tutkimuspaikat:*
 - *Turun yliopisto, sosiaalitieteiden laitos*
 - *Turun yliopisto, INVEST-tutkimuskeskus*

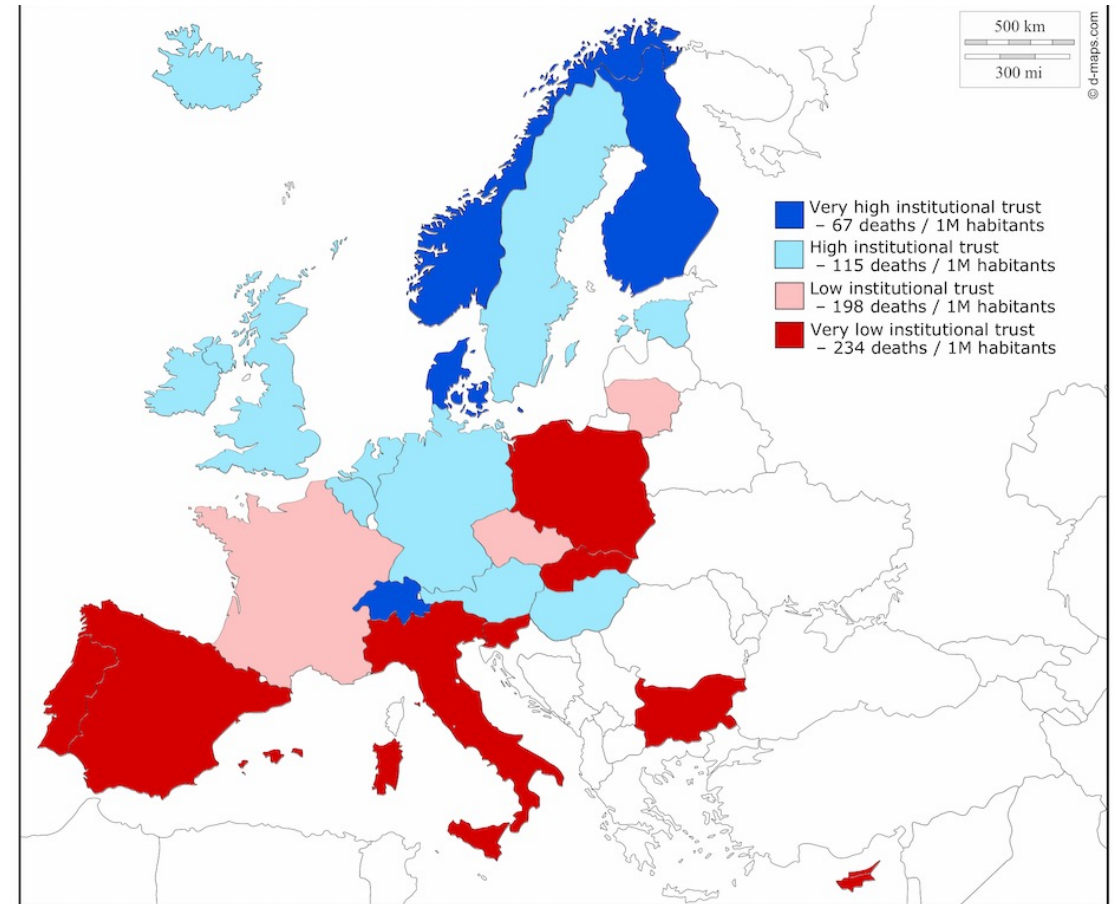
- *Tutkimusryhmä:*
 - Aki Koivula*
 - Ilkka Koiranen*
 - Eetu Marttila*
 - Sanna Malinen*
 - Emmi Lehtinen*

Yhteistyökumppanit ja kanssakirjoittajat:
Elina Kestilä-Kekkonen (TAU)
Atte Oksanen (TAU)
Pekka Räsänen (UTU)
Johanna Nurmi (UTU)
James Hawdon (Virginia Tech, US)
Donna Sedgwick (Virginia Tech, US)

Hankkeen lähtökohdat

- Koronapandemian alkuvaihe osoitti, että vakavan kriisin hallinta edellyttää kansalaisilta sekä **ymmärrystä tilanteen vakavuudesta** että **luottamusta valtiollisten instituutioiden** toimintaan (Oksanen ym. 2020; Devine ym. 2021; Sedgwick ym. 2022).

→ Korkea poliittinen luottamus (tai institutionaalinen) maatasolla ennusti matalampaa kuolleisuutta ja herkempää rajoitusten täytäntöönpanoa; yksilötasolla luottamus lisäsi suositusten noudattamista

Luottamuksen ja median merkitys terveyskriisissä

- Pandemian ydintä on epävarmuuden ja pelon yhdistelmä: vahvistettua tietoa on vähän ja se on yleisesti hajanaista, mutta se korostaa erilaisia riskejä (vrt. Slovic, 1987)
- Korostaa yleisesti luottamuksen merkitystä, kun kansalaisten on luotettava asiantuntijoihin ja päättäjiin sekä heidän suosituksiinsa (Luhmann, 1979; Bargain & Aminjonov, 2020; Siegrist ym. 2021)

Medialla on tärkeä rooli asiantuntijoiden ja kansalaisten välillä tiedon välittämisessä (Malecki ym. 2021):

- Mediatoimijat muokkaavat, prosessoivat, kuratoivat ja valikoivat terveyskriisiin liittyviä asioita ja kehystävät kriisiin liittyviä toimijoita erilaisilla tavoilla (Ogbodo ym. 2020)

Bargain, O., & Aminjonov, U. (2020). Trust and compliance to public health policies in times of COVID-19. *Journal of Public Economics*, 192, 104316.

Luhmann, N. (1979). Trust and power. John Wiley & Sons.

Malecki, K. M., Keating, J. A., & Safdar, N. (2021). Crisis communication and public perception of COVID-19 risk in the era of social media. *Clinical infectious diseases*, 72(4), 697-702.

Ogbodo, J. N., Onwe, E. C., Chukwu, J., Nwasum, C. J., Nwakpu, E. S., Nwankwo, S. U., ... & Ogbaeja, N. I. (2020). Communicating health crisis: a content analysis of global media framing of COVID-19. *Health promotion perspectives*, 10(3), 257.

Slovic, P. (1987). Perception of risk. *Science*, 236(4799), 280–285.

Siegrist, M., Luchsinger, L., & Bearth, A. (2021). The impact of trust and risk perception on the acceptance of measures to reduce COVID-19 cases. *Risk Analysis*, 41(5), 787-800

Työpaketit ja
tutkimuskysymykset

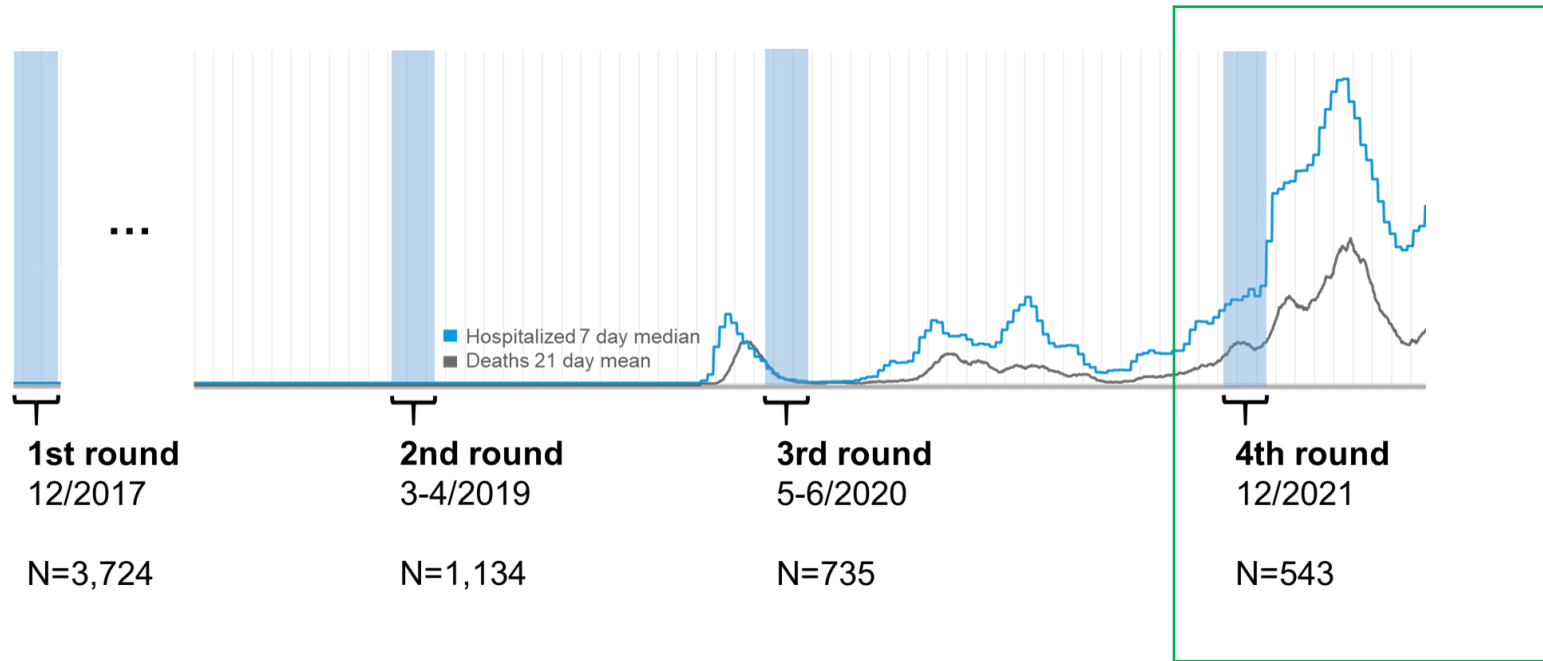
TP1: Poliittisiin instituutioihin kohdistuvan luottamuksen muutos ja vaikutukset kriisiaikana?

TP2: Mediakulutus ja journalistististen valintojen heijastuminen kansalaisten kriisikäsitteisiin?

TP3: Luottamuksen rooli kansalaisten tuottaman mediasisällön taustalla?

Aineistot (1/2)

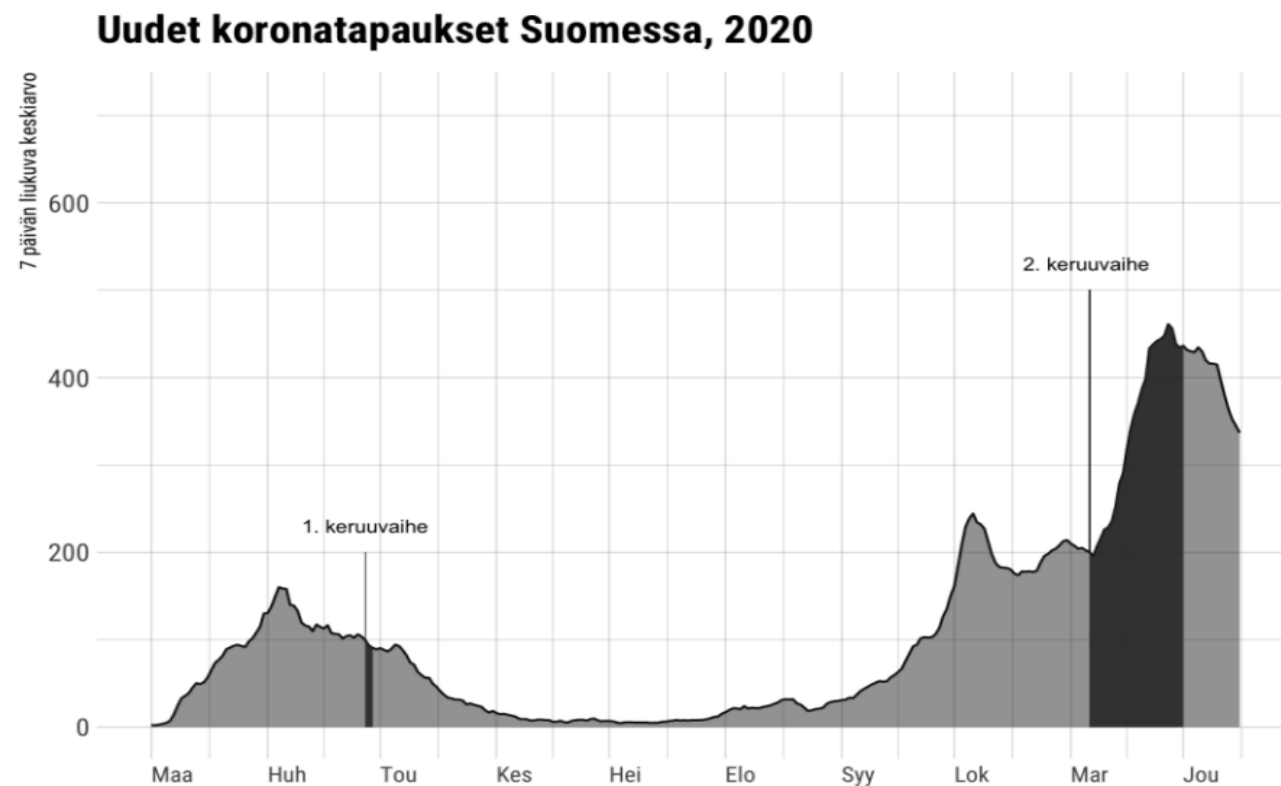
1. Digitalisoituva Suomi –pitkittäistutkimus, 2017-2021 (Turun yliopisto)

2. Kyselykoe mediakehystyksistä

Aineistot (2/2)

3. Impacts of Covid-19 in Finland and the US, two-wave panel study in 2020 (University of Turku, Virginia Tech)

Vastaajat 1500 (FIN) +
1500 (US)

767 (FIN) +
613 (US)

Muut aineistot:

- Kansalaispulsssi-aineistot vuodelta 2021
- Sosiaalisen median aineistot:
 - Laadullinen aineisto Instagramista ja some-vaikuttajista
 - THL:n twiittejä ja niihin vastauksia sisältävä aineisto Twitteristä (nyk. X)

Luottamuksen operationalisointi

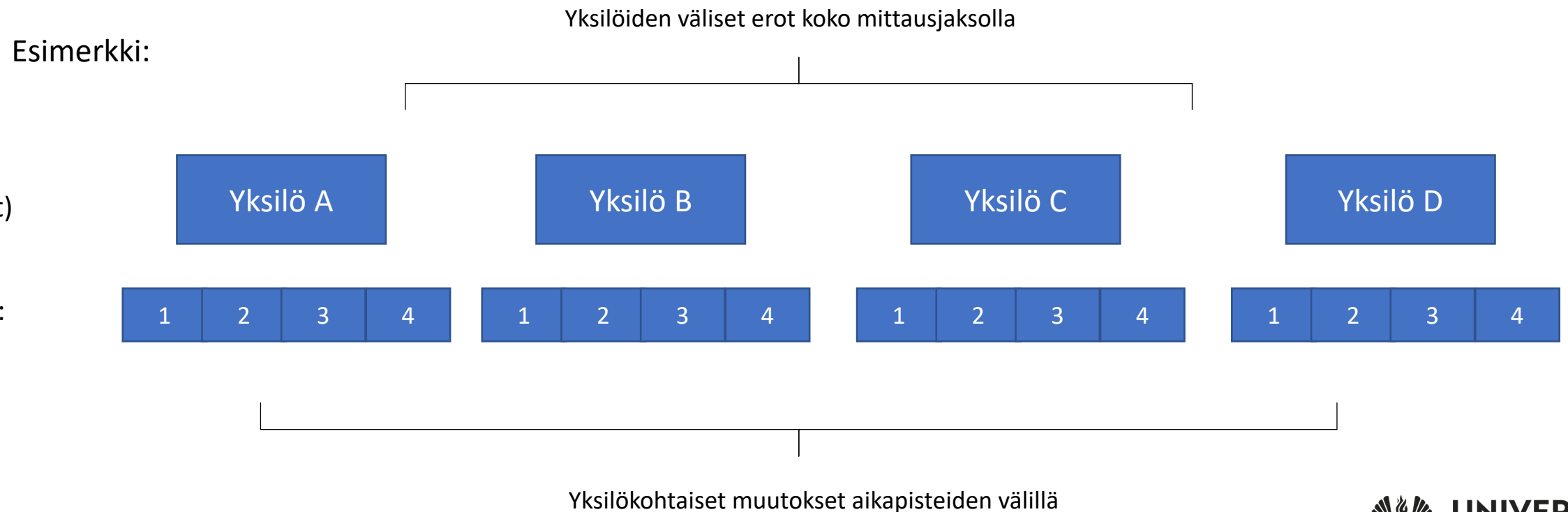
- Poliittinen luottamus: kansalaisten positiivinen suhtautuminen poliittisten instituutioiden ja toimijoiden osaamiseen sekä usko niiden kykyyn toimia odotusten mukaisesti, läpinäkyvästi ja tasapuolisesti kansalaisia kohtaan (Citrin & Stoker, 2018; Zmerli & Van der Meer, 2017).
 - Mittarit huomioi luottamuksen eriytymisen ja suhteellisuuden (vrt. Easton, 1975):
 - Diffuusitaso:*
 - Poliittinen luottamus -indeksi: yleinen luottamus eduskuntaan, puolueisiin ja poliitikoihin
 - Institutionaalinen luottamus -indeksi: edellisten lisäksi mukana poliisi ja oikeusjärjestelmä
 - Spesifitaso:*
 - Luottamus asiantuntijoihin ja tutkijoihin kriisin ratkaisijoina
 - Luottamus eri instituutioihin ja toimijoihin kriisiviestijöinä
 - Tyytyväisyys hallitukseen pandemian hallinnassa

Median analysointi tutkimuksissa

- Kansalaiset eri media-alustojen päivittäisinä kuluttajina: toimitettu media vs sosiaalinen media
- Mediasisällöt ja niiden vaikutus: erityisesti uutisten kehystämistavat ja niiden vaihteleva vaikutus kansalaisiin
- Kansalaiset mediatuottajina: kansalaisten *osallistuminen sisällöntuontantoon, motivaatio vaikuttaa muihin sekä tavat tukea tai kritisoida poliittista johtoa* **sosiaalisessa mediassa**

Keskeiset analyysitavat

- Monitasoanalyysit ja erityisesti sekamallinnus, jossa huomioimme yksilöiden väliset “satunnaiset vaikutukset” ja samalla yksilöiden sisällä havaitut “kiinteät vaikutukset” (the random-effect within-between models [Bell et al. 2019; Schunk & Perales, 2017])

Työpaketti 1: Luottamuksen muutos ja läikkyminen

Kestilä-Kekkonen, E., Koivula, A., & Tiihonen, A. (2022). When trust is not enough. A longitudinal analysis of political trust and political competence during the first wave of the COVID-19 pandemic in Finland. *European Political Science Review*, 14(3), 424-440.

Koivula, A. & Marttila, E. & Räsänen, P. (2024 [tulossa]) Mediated Trust in Experts and satisfaction with Government at the Different Stages of COVID-19 Crisis. Teoksessa: Hawdon, J., Räsänen, P., & Sedgwick, D. *Perceptions of a Pandemic: The Impact of COVID-19 on American and Finnish Societies*. Emerald

Kestilä-Kekkonen, E. & Koivula, A. (2024?) From Rally to Informed Evaluation: The Longitudinal Relationship between Government Satisfaction, Political Trust, and Political Competence during the COVID-19 Pandemic. Under review

LUOTTAMUS INSTITUUTIOIHIN KRIISIAIKANA

- Perinteisesti ulkopuolisen kriisin alkuvaiheessa luottamus lisääntyy, kun väestö “kokoontuu lipun juurelle” [rally ‘round the flag] (Mueller, 1970), miksi?
- Kriisit aiheuttavat usein **tunnereaktioita**, kuten ahdistusta ja pelkoa, jotka saavat kansalaiset etsimään kognitiivista varmuutta vakiintuneista instituutioista (Porat et al. 2019; de León et al. 2022).
- Ulkoapäin tulevat kriisit herättävät yleisesti **tukemaan kansakuntaan liittyviä symboleja**, myös poliittisia instituutioita (Hetherington ja Nelson 2003).
- Poliittiset johtajat saavat helposti myös **mielipidevaikuttajan** aseman, kun kansalaisilla ja medialla ei ole pääsyä ensikäden tietoon (Baker & Oneal, 2001)

Miten korona vaikutti poliittiseen luottamukseen?

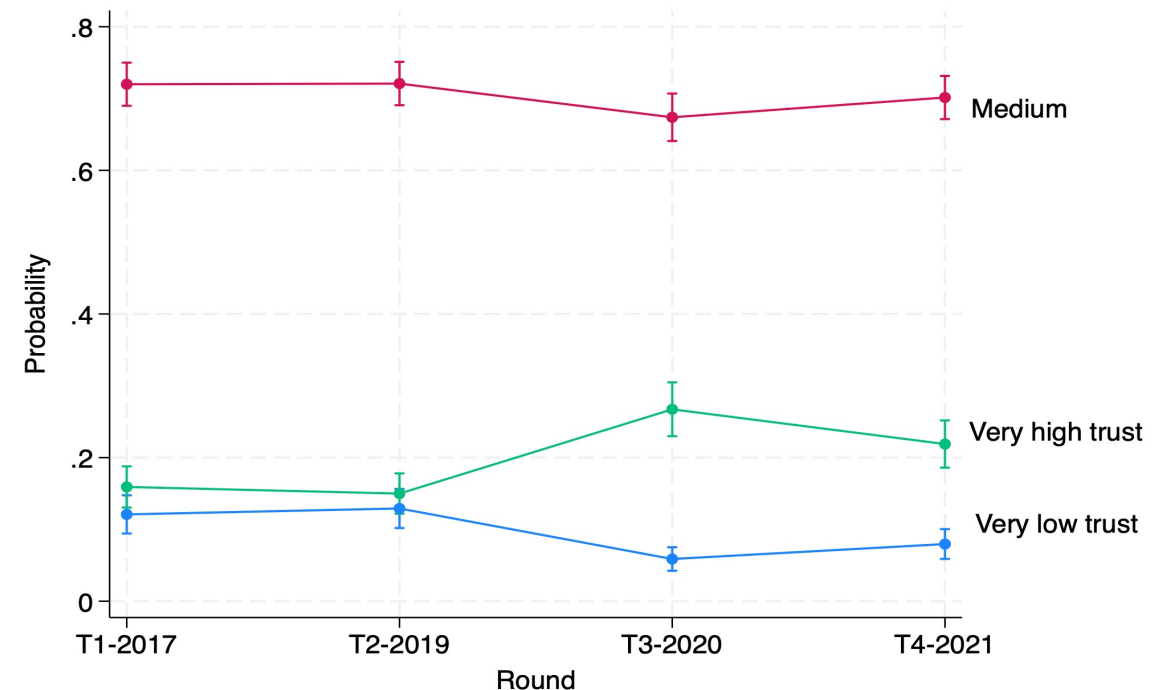
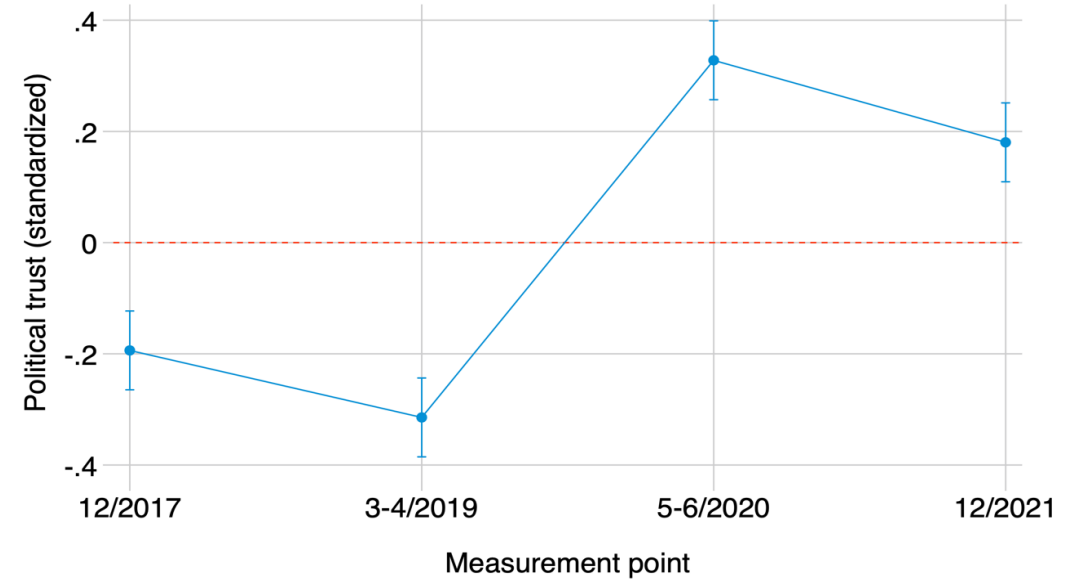
→ Luottamus poliittisiin instituutioihin lisääntyi merkittävästi kriisin alkuvaiheessa, mutta alkoi laskea sen jälkeen

→ Yksilötason korrelaatioita:

→ Poliittinen luottamus eriytyi sosiaalisesta luottamuksesta

→ Poliittinen luottamus lisääntyi pandemian alussa myös oppositiota äänestäneiden keskuudessa (ml. perussuomalaiset)

→ Korkea subj. poliittinen kompetenssi vähensi "luottamuksen vaihtelua" kriisin edetessä

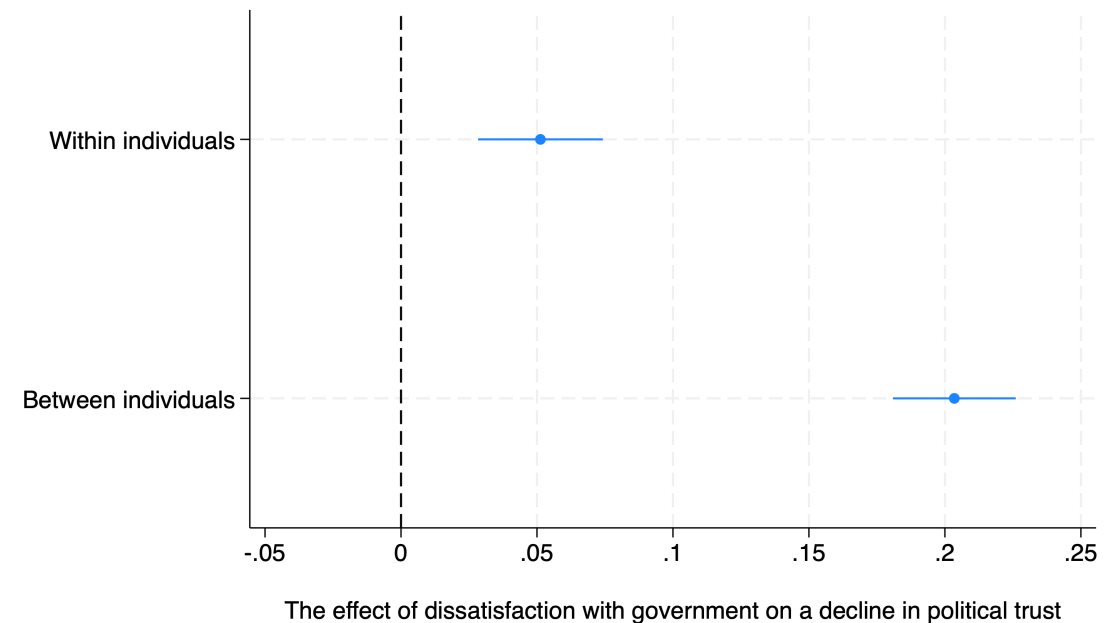
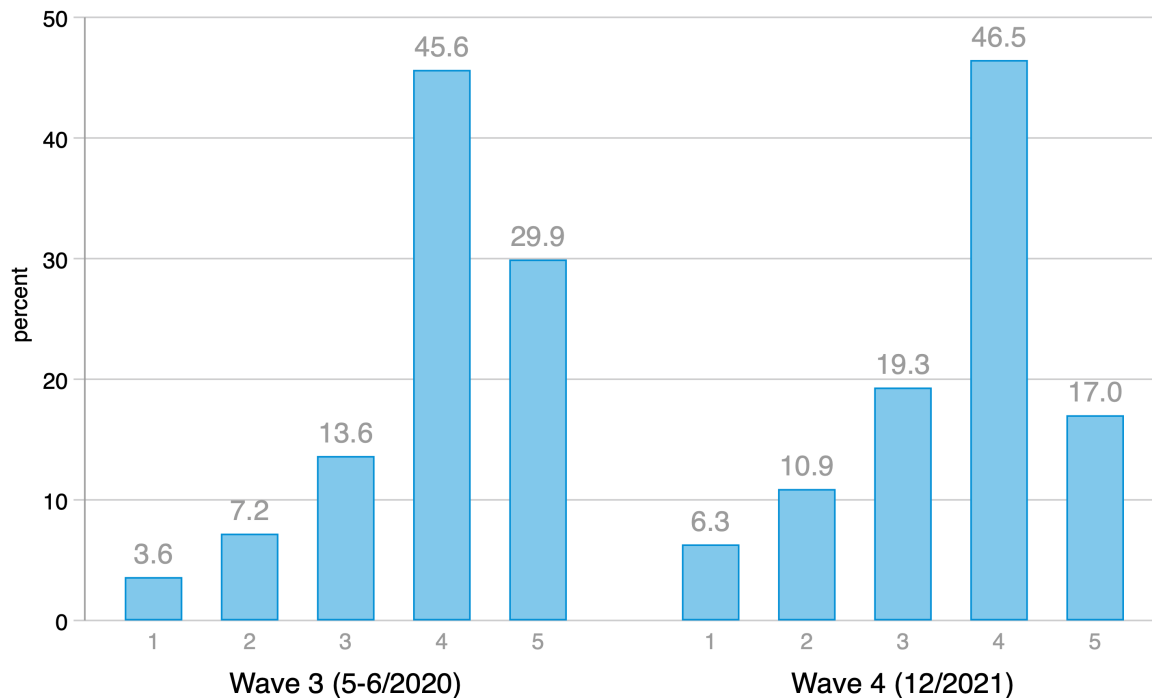

Mihin muutokset pandemian aikana perustui?

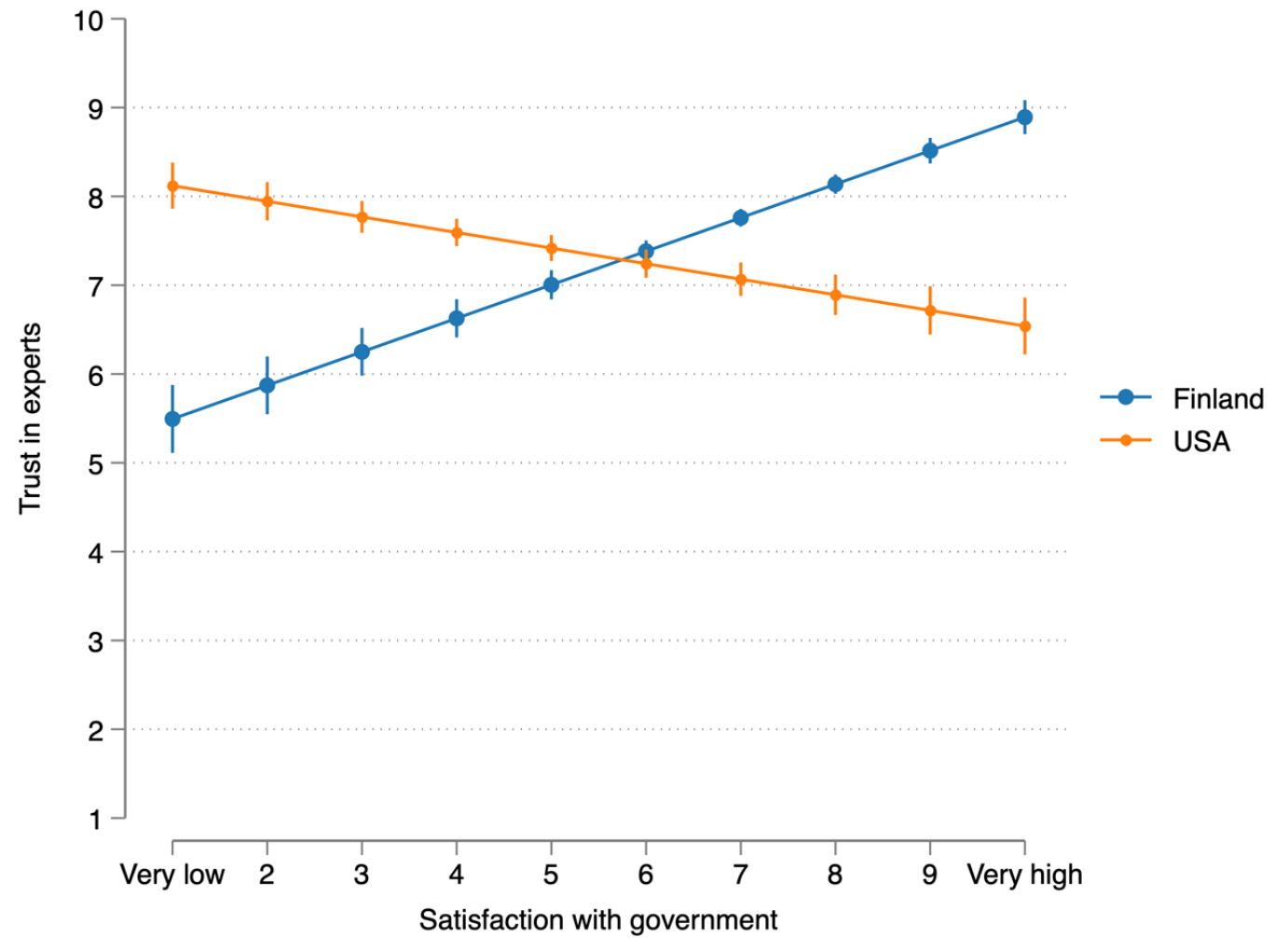
1. Tyytymättömyys hallitukseen alkoi heijastua yleiseen luottamukseen kriisin edetessä yhä vahvemmin:

Huom! Kriisin alkuvaiheessa myös jossain määrin tyytymättömien luottamus lisääntyi → Mikä haastoi yleistä tulkintaa luottamuksen rationaalisuudesta

Satisfaction with government's Covid-policy (1 Very dissatisfied - 5 Very satisfied)

Tyytymättömyys hallitukseen heijastuu myös asiantuntija-luottamukseen:

Työpaketti 2: Media, kriisikäsitteet ja luottamus

Koivula, A. & Räsänen, P. & Marttila, E. & Sedgwick, D. & Hawdon, J. (2023). COVID-19 compliance and media consumption: A longitudinal study of Finland and the US during the first and second waves of COVID-19. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*

*Marttila, E. & Koivula, A. Moralizing Non-Compliant Health Behavior: How Framing Affects Emotions and Moral Attitudes Towards the Unvaccinated. *Under review*

*Koivula, A., Marttila, E., Koiranen, I., Media Framing and Trust: A Randomized Survey Experiment on Attitudes Towards the Unvaccinated During COVID-19. *Under review*

*Työpaperit julkaistu INVESTin työpaperisarjassa:

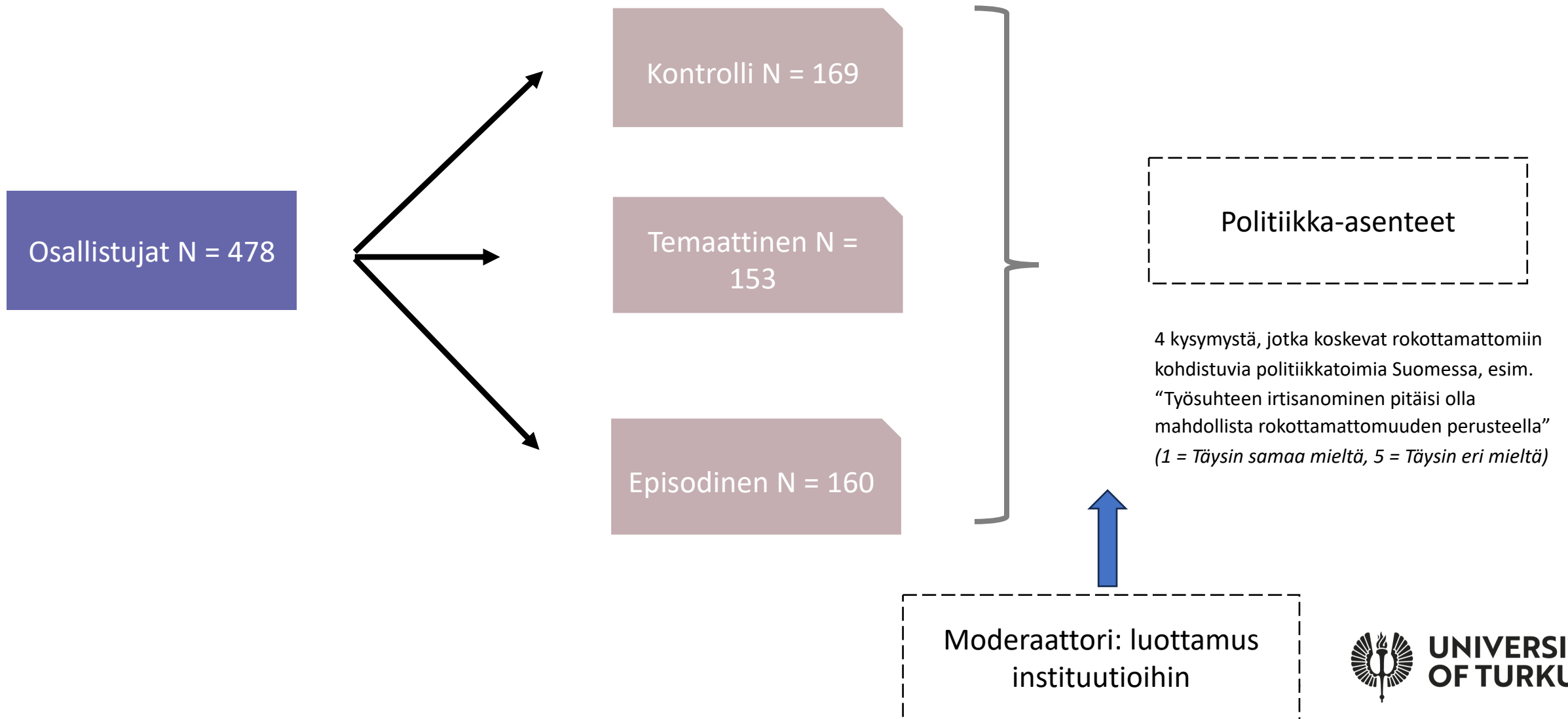
<https://invest.utu.fi/working-papers>

Miten luottamus säätelee kriisiuutisoinnin vaikuttavuutta?

- Kehystämistavat vaikuttavat kansalaisten suhtautumiseen eri *ihmisryhmiin ja politiikkatoimiin* (Iyengar, 1991; de Vreese, 2005; Gross, 2008), mikä on havaittu myös *pandemia-aikana* (esim. Bolsen et al. 2020)
 - Suomessa kuitenkin tehty vähän satunnaistettuja tutkimuksia siitä, miten eri kehystystavat voisivat vaikuttaa
 - Yleisesti ottaen on vain vähän aiempaa tutkimusta siitä, miten institutionaalinen/poliittinen luottamus voisi säädellä kehystysvaikutuksia

Kyselykoe: koeasetelma

Koronapotilaiden määrä sairaaloissa kasvussa [KONTROLLI] STT

Yli 12-vuotiaiden koronarokotuskattavuus ylitti hiljattain Suomessa 80:n prosentin rajan, mutta viime aikoina rokotustahti on hidastunut. Samalla sairaalahoitossa on koronan vuoksi ennätysmäärä potilaita. Sairaala hoitoa tarvitsevista noin 70 prosenttia on rokottamattomia.

Koronaepidemian arveltiin aiemmin talttuvan rokottamisen myötä, mutta uusimpien arvioiden mukaan sairaaloiden ennustetaan kuormittuvan koronapotilaista vielä usean vuoden ajan. Keskeisenä syynä terveydenhuollon kuormittumiseen voidaan pitää liian alhaista rokotuskattavuutta.

Koronapotilaiden määrä sairaaloissa kasvussa [TEMAATTINEN] STT

Yli 12-vuotiaiden koronarokotuskattavuus ylitti hiljattain Suomessa 80:n prosentin rajan, mutta viime aikoina rokotustahti on hidastunut. Samalla sairaalahoitossa on koronan vuoksi ennätysmäärä potilaita. Sairaala hoitoa tarvitsevista noin 70 prosenttia on rokottamattomia.

Koronaepidemian arveltiin aiemmin talttuvan rokottamisen myötä, mutta uusimpien arvioiden mukaan sairaaloiden ennustetaan kuormittuvan koronapotilaista vielä usean vuoden ajan. Keskeisenä syynä terveydenhuollon kuormittumiseen voidaan pitää liian alhaista rokotuskattavuutta.

Rokottamattomuuden taustalla usein pelko mahdollisista sivuvaikutuksista

THL:n arvioiden mukaan alle prosentilla väestöstä on lääketieteellinen syy olla ottamatta rokote. Tällainen syy voi olla esimerkiksi allergia jollekin rokotteen ainesosalle. Rokotteen toista annosta puolestaan ei suositella ihmisille, jotka ovat saaneet ensimmäisen annoksen jälkeen sydänlihastulehduksen.

Terveydellisten syiden sijaan rokottamattomuuteen vaikuttavat etenkin epäilykset rokotteiden tehosta ja turvallisuudesta. Esimerkiksi rokotteiden mahdolliset sivuvaikutukset voivat aiheuttaa pelkoa ja ahdistusta, mikä johtaa rokotteiden ottamatta jättämiseen.

Tutkimusten mukaan rokotteisiin liittyvien pelkojen taustalla voi vaikuttaa monenlaisia eri tekijöitä. Esimerkiksi viranomaisia tai terveydenhuoltoa kohtaan koettu epäluottamus on yhteydessä alhaisempaan rokotushalukkuuteen. Toisaalta etenkin rokotteiden pitkäaikaisvaikutukset ja mahdolliset haitat saavat monet empimään rokotteiden ottamista.

Aiemmin on epäilty, että rokotteet voivat aiheuttaa joidenkin kroonisten sairauksien – kuten MS-taudin – pahenemisvaiheen ja hoitotasapainon järkkymisen. Vaikka uusimmat tutkimukset ovat osoittaneet aiemmat epäilyt vääriksi, saattavat jotkut pitkäaikaissairaajat jättää koronarokotteen ottamatta mahdollisten sivuvaikutusten pelossa.

Asiantuntijoiden mukaan keskimäärin suomalaisten luottamus rokotteisiin sekä niiden turvallisuuteen on kuitenkin varsin hyvä.

Koronapotilaiden määrä sairaaloissa kasvussa [EPISODINEN] STT

Yli 12-vuotiaiden koronarokotuskattavuus ylitti hiljattain Suomessa 80:n prosentin rajan, mutta viime aikoina rokotustahti on hidastunut. Samalla sairaalahoitossa on koronan vuoksi ennätysmäärä potilaita. Sairaala hoitoa tarvitsevista noin 70 prosenttia on rokottamattomia.

Koronaepidemian arveltiin aiemmin talttuvan rokottamisen myötä, mutta uusimpien arvioiden mukaan sairaaloiden ennustetaan kuormittuvan koronapotilaista vielä usean vuoden ajan. Keskeisenä syynä terveydenhuollon kuormittumiseen voidaan pitää liian alhaista rokotuskattavuutta.

Rokottamattomuuden taustalla usein pelko mahdollisista sivuvaikutuksista

THL:n arvioiden mukaan alle prosentilla väestöstä on lääketieteellinen syy olla ottamatta rokote. Tällainen syy voi olla esimerkiksi allergia jollekin rokotteen ainesosalle. Rokotteen toista annosta puolestaan ei suositella ihmisille, jotka ovat saaneet ensimmäisen annoksen jälkeen sydänlihastulehduksen.

Terveydellisten syiden sijaan rokottamattomuuteen vaikuttavat etenkin epäilykset rokotteiden tehosta ja turvallisuudesta. Esimerkiksi rokotteiden mahdolliset sivuvaikutukset voivat aiheuttaa pelkoa ja ahdistusta, mikä johtaa rokotteiden ottamatta jättämiseen.

Eräs koronarokottamattomista suomalaisista on Maria Kivinen, 38. Kivinen sairastui vaikeaan MS-tautiin viisi vuotta sitten, mutta lääkityksen avulla oireet on saatu kuriin. Kivinen pelkää, että rokotteiden ottaminen voisi tuoda oireet takaisin:

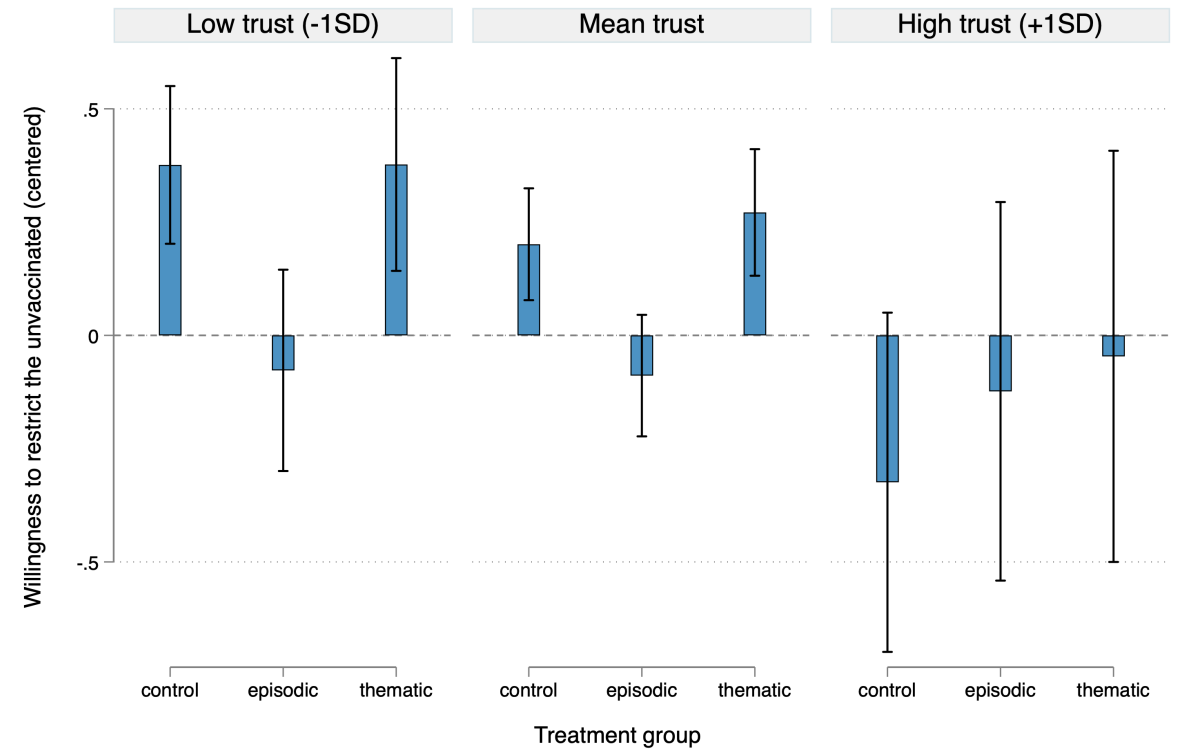
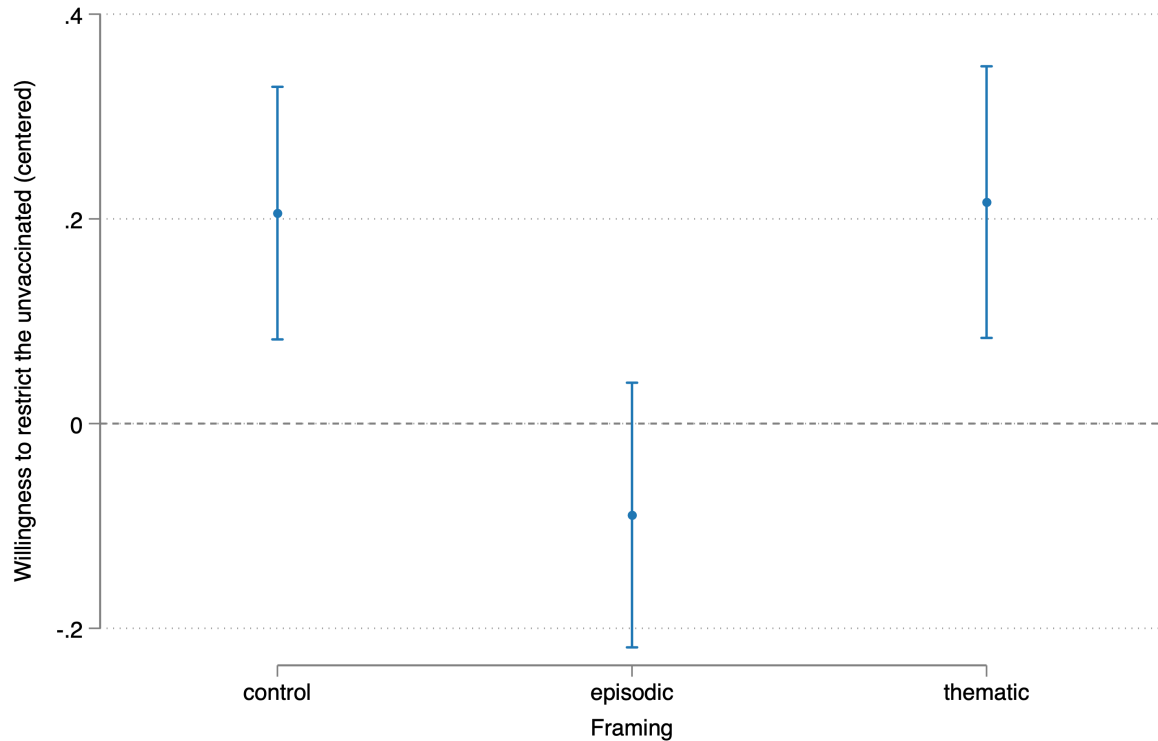
– Olen kuullut muista MS-tautia sairastavista, joiden taudinkuva on pahentunut rokotteiden ottamisen jälkeen.

Kivisen mukaan myös hänen lääkäriinsä on todennut, että pienetkin muutokset voivat vaikuttaa taudin kehitykseen. Siksi Kivinen on päättänyt olla ottamatta rokotetta, jonka vaikutuksista ei hänen mukaansa vielä tiedetä tarpeeksi:

– Tiedän kuuluvani sairauteni vuoksi riskiryhmään, mutta en uskalla ottaa rokotetta, jota ei ole vielä tutkittu tarpeeksi. Sairastan mieluummin koronan ja elän siihen liittyvien riskien kanssa.

Asiantuntijoiden mukaan keskimäärin suomalaisten luottamus rokotteisiin sekä niiden turvallisuuteen on kuitenkin varsin hyvä.

KEHYSTYS VAIKUTTAA POLITIIKKA-ASENTEISIIN; LUOTTAMUS SÄÄTELEE KEHYSTYKSEN VAIKUTUSTA

→ Henkilövetoinen tarina (episodinen) rokotteiden riskeistä vähensi tutkittavien halukkuutta rajoittaa rokottamattomien oikeuksia; vaikutus oli erityisen voimakas matalan luottamuksen piirissä

Työpaketti 3: Kansalaiset osallistujina ja vaikuttajina

Koivula, A. & Malinen, S. & Saarinen, A. (2022) The voice of distrust? The relationship between political trust, online political participation and voting. *Journal of Trust Research*

Malinen, S. & Koivula, A. (2024, tulossa) Cognitive authorities of COVID-19 information: educational differences and outcomes of trust in health experts and social media influencers in Finland. *Information Research*.

Koivula, A., Malinen, S., & Koiranen, I. Trust silences: a longitudinal relationship between political trust and political in social media during the Covid-19 pandemic. *Under review*

Työn alla:

Koiranen, I., Koivula, A., Marttila E. Expressed trust and distrust towards public authoritarians on Twitter during the Covid-19 period.

Nurmi, J., Malinen, S. & Jallinoja, P. Alternative health influencers and the politicization of health expertise.

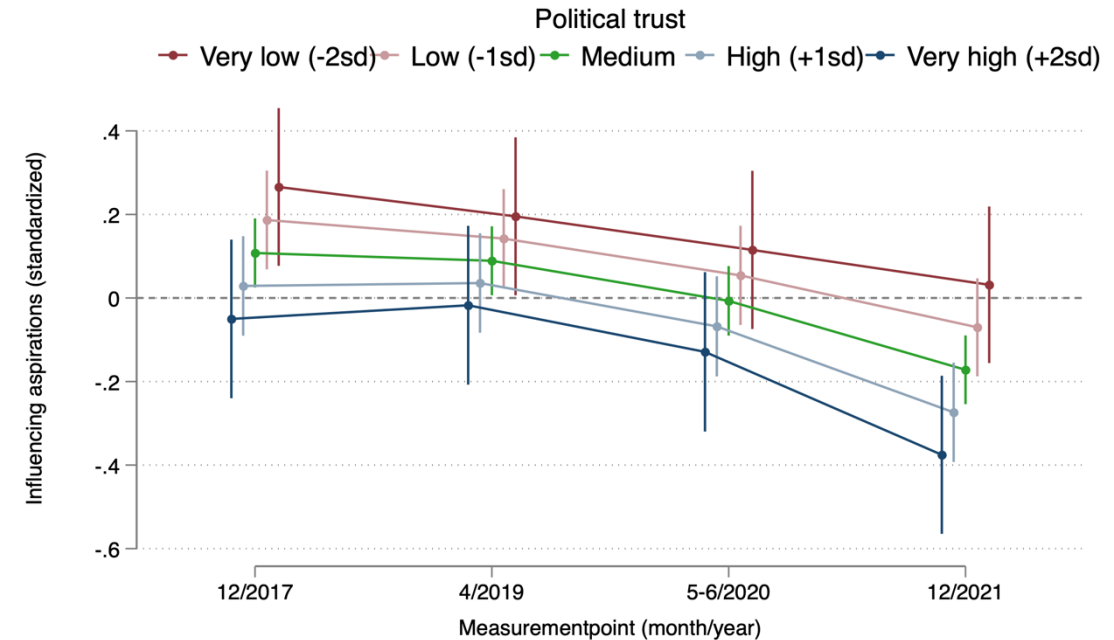
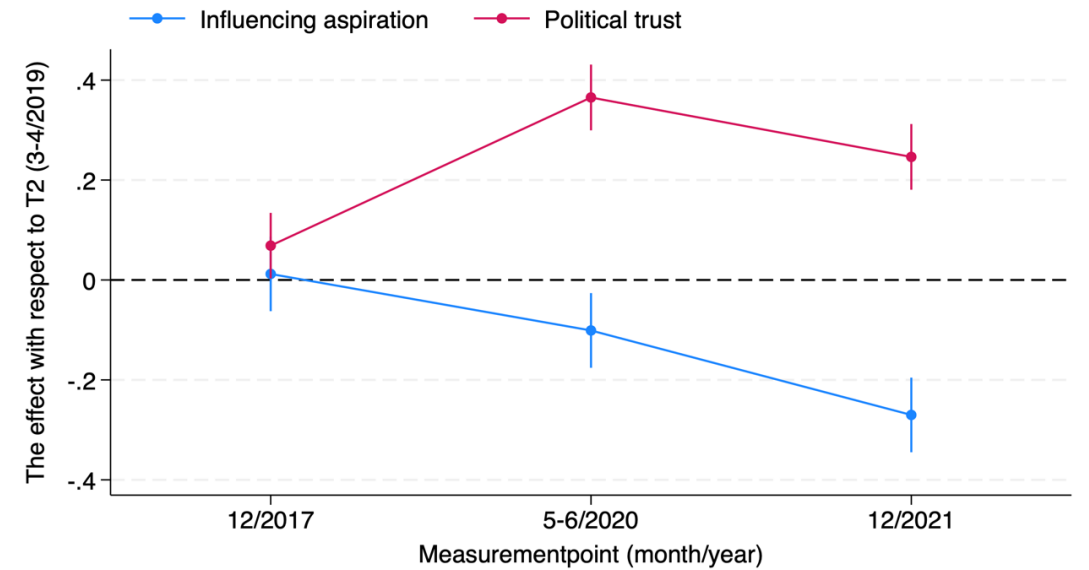
Vähentääkö luottamus kansalaisten osallistumista sosiaalisessa mediassa kriisiaikana?

- Aiemmassa tutkimuksessa on spekuloitu luottamuskriisin vaikutuksesta poliittiseen aktiivisuuteen, mutta sille on lopulta aika vähän empiiristä näyttöä (Citrin & Stoker, 2018; Gabriel, 2017)
- Epäluottamus on myös kanavoitunut sosiaalisessa mediassa, jos ei ole lähtenyt vaaliurnille (Koivula et al. 2022)
- Mutta miten kävi some-osallistumisen kriisiaikana?

Kriisiaikana sosiaalisen median vaikuttaminen näyttäisi vähenevän erityisesti “luottavien” keskuudessa

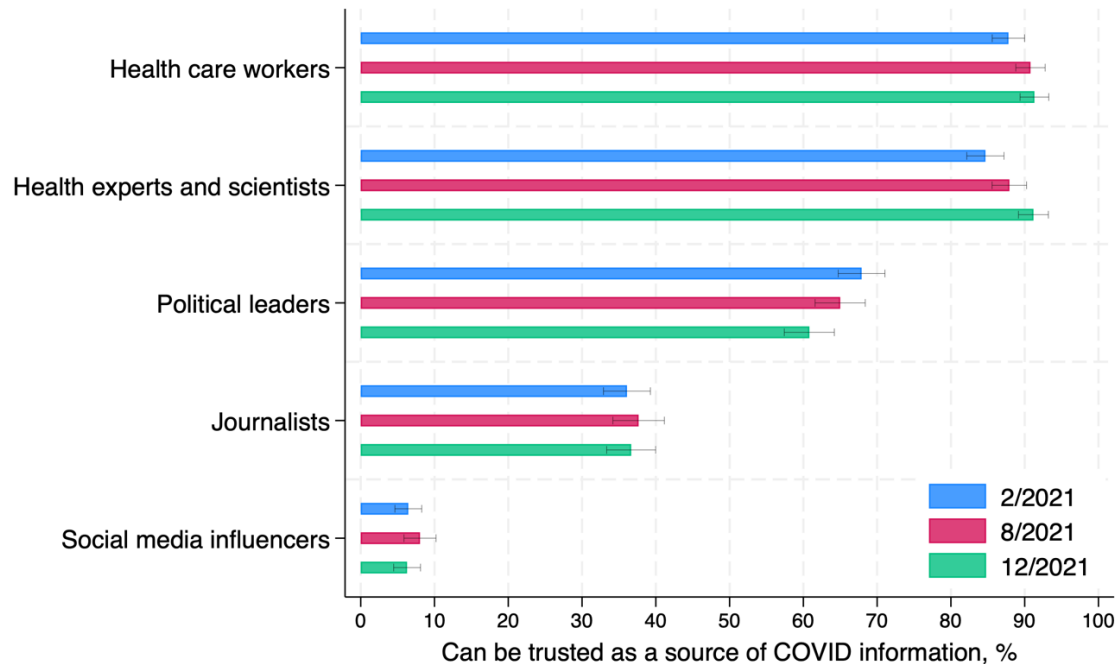
Tutkimme vaikuttamispyrkimyksiä aiemmin muodostettulla indeksillä “influencing aspiration” (sis. itse koettu vaikuttaminen, poliittisten mielipiteiden ilmaiseminen ja sosiaalisten verkostojen tehokas käyttö)

- Yleisesti vaikuttamispyrkimykset vähenevät kriisin edetessä: samalla ne **kuitenkin kasautuivat entisestään vähemmän luottavien käsiin**
- Kriisistä jaettiin yhteinen käsitys, jota ei kritisoitu sosiaalisessa mediassa (**spiral of silence**)?

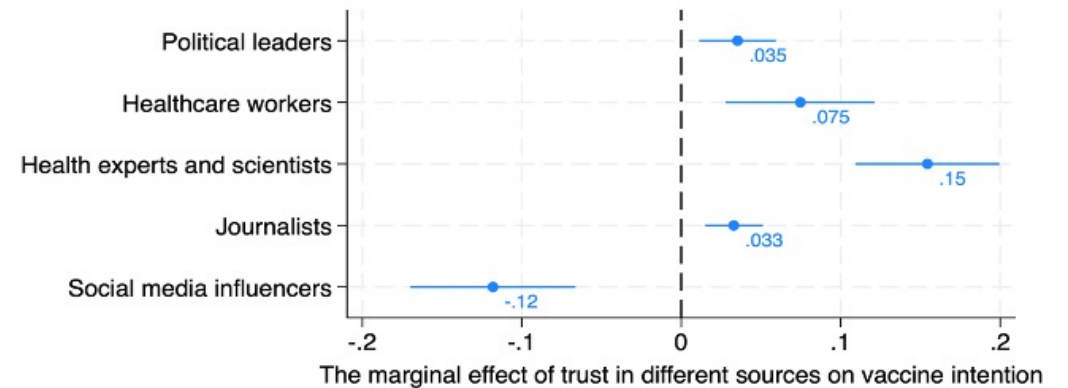

Mitä merkitystä sillä on kriisinhallinnan näkökulmasta, että sosiaalisessa mediassa korostuu “epäluottamus”?

1. Suora vaikutus *voi olla pienehkö*, koska suurin osa väestöstä ei ainakaan raportoi luottavansa some-vaikuttajiin kriisitiedonvälittäjinä:

2. Mutta ne, jotka luottavat, ovat kuitenkin **kriittisiä** rokotteita kohtaan. Lisäksi tämä näyttäisi olevan vahvasti sidottu vastaajan **koulutustasoon**:

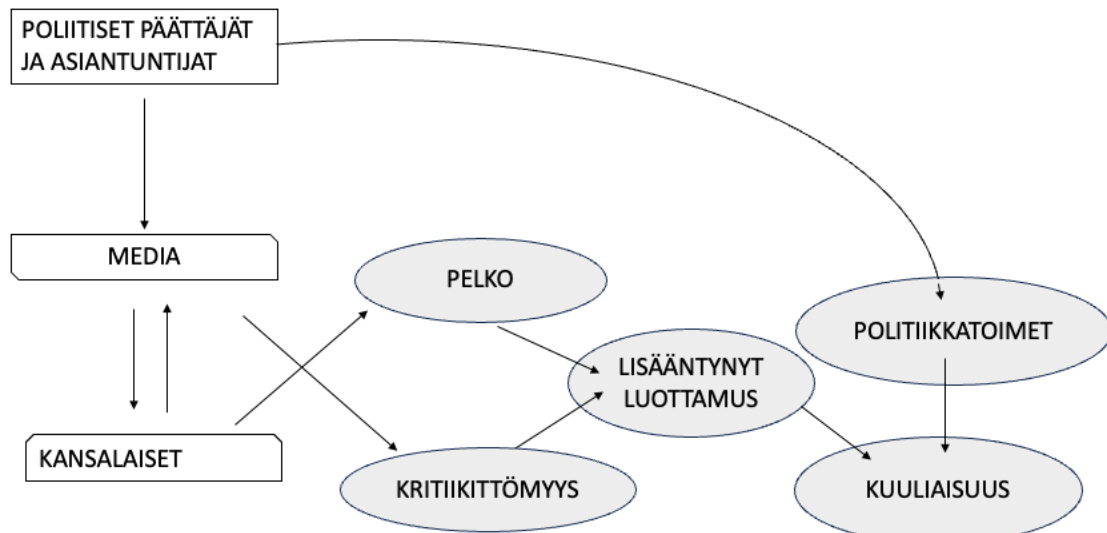
3. Poliittinen luottamus lisää ihmisten välistä luottamusta ja yhteistyötä

→ epäluottamuksen kasautuminen sosiaalisessa mediassa eriyttää ihmisryhmiä ja ryhmien välisiä käsityksiä toisistaan?

YHTEENVETO

Yhteenveto

- Tulosten perusteella luottamus lisääntyy kriisin aikana ja se vähentää kritiikkiä (myös sosiaalisessa mediassa)
 - Medialla on keskeinen rooli kansalaisten kriisikäsitysten muodostumisessa → pidemmällä aikavälillä myös luottamukseen?
 - Kansalaiset nojaavat kriisiviestinnän omaksumisessa myös luottamukseen → uutta ja käsityksiä muuttavaa tietoa ei välttämättä oteta vastaan, jos se on ristiriidassa julkisen mielipiteen kanssa
- ← Poliittiset päättäjät voivat hyötyä tiedon hajanaisuudesta ja kansalaisten peloista, jos kansan luottamus on korkea ja media ei "kritisoi" poliitikkojen ja asiantuntijoiden viestiä

**TURUN
YLIOPISTO**

Kiitos!

aki.j.koivula@utu.fi